

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики

УДК 338.24.021.8

Слюсар Дар'я Вікторівна

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА**

напрямок підготовки 6.030501 «Економічна теорія»

АВТОРЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи бакалавра

ОДЕСА – 2019

Кваліфікаційна робота є рукописом.

Роботу виконано на кафедрі загальної економічної теорії та економічної політики Одеського національного економічного університету.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Чередниченко Галина Анатоліївна,
Одеський національний економічний
університет, доцент кафедри загальної
економічної теорії та економічної
політики

Захист кваліфікаційної роботи відбудеться 10 червня 2019 року о 9:00 год., на засіданні державної атестаційної комісії в Одеському національному економічному університеті за адресою: 65082, м. Одеса, вул. Преображенська 8, ауд. 202

З кваліфікаційною роботою можна ознайомитися на кафедрі загальної економічної теорії та економічної політики Одеського національного економічного університету за адресою: 65082, м. Одеса, вул. Преображенська 8, ауд. 214

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми обґрунтовується тим, що регулювання економіки є найважливішою функцією держави в умовах сучасного ринкового господарювання. Місце і роль держави в економіці кожної країни визначається ефективністю застосовуваних засобів і заходів державного регулювання за допомогою яких вирішуються різні соціально-економічні та інші завдання. У сучасних умовах спостерігається посилення державного впливу на економічні процеси, змінюються організаційні форми взаємодії державних органів з господарюючими суб'єктами, відбуваються суттєві зміни в цілях, механізмах, апараті управління, в поєднанні державного та ринкового механізмів регулювання. Це загальна тенденція, що характерна для більшості країн з розвинутою ринковою економікою.

В Україні на сучасному етапі розвитку ринкових відносин дуже важливим є визначення стратегії подальших соціально-економічних реформ і розробка та запровадження моделі ефективного державного регулювання національної економіки з метою подолання численних проблем, пов'язаних з низькими рівнями конкурентоспроможності економіки та добробуту більшої частини населення, а також з загостренням соціально-економічних протиріч та конфліктів. Всі ці проблеми накопичились за 28 років попереднього етапу ринкових реформ в пострадянській економіці України, значною мірою із-за низького рівня ефективності державного регулювання вітчизняної економіки.

Державне регулювання стосується інтересів всіх суб'єктів господарської та соціальної сфер, здійснює величезний вплив на їх розвиток. Воно повинно використовуватись в інтересах всього суспільства для активізації всіх форм суспільно корисної діяльності та обмеження негативних процесів в економіці. В основі державного регулювання – використання певних важелів і методів, прямих і непрямих регуляторів соціально-економічних процесів. Різні аспекти економічної діяльності держава регулює через бюджетну і банківську системи, державні замовлення, митну службу тощо. Державне регулювання встановлює правила і порядок економічної діяльності, відповідальність за дотримання цих правил. Водночас державне регулювання забезпечує самостійну діяльність усіх економічних структур.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теорії і практики державного регулювання економіки для виявлення можливостей створення ефективної системи державного регулювання економіки в Україні.

Завдання дослідження:

- розглянути теоретичні основи соціально орієнтованої моделі державного регулювання економіки;
- охарактеризувати неокласичну теорію і неоліберальну концепцію як основу державного регулювання економіки;
- дослідити модель економіки Китаю як симбіозу планово-регульованої та ринкової економік;
- проаналізувати результативність нової економічної політики Китаю;

– обґрунтувати можливості використання в Україні досвіду економічного прориву Китаю;

– на основі світового досвіду виявити перспективи та напрямки посилення інноваційності та соціальної спрямованості економіки України.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процеси державного регулювання економіки.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є теорія та світова практика державного регулювання економіки, аналіз успішного досвіду застосування державного регулювання економіки на прикладі Китаю та виявлення напрямів створення ефективної системи державного регулювання економіки в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра є діалектичний метод як загальний спосіб пізнання. Зокрема, його складова – метод сходження від абстрактного до конкретного – дозволив від загальних положень щодо сутності державного регулювання економіки, його функцій та тенденцій удосконалення, що були обґрунтовані на різних етапах економічного розвитку відповідними напрямками економічної теорії, перейти до характеристики особливостей конкретних національних моделей державного регулювання економіки. Метод порівняльного аналізу застосований для аналізу різних теоретичних підходів до обґрунтування державного регулювання економіки, порівняння конкретних моделей державного регулювання економіки та наслідків їх застосування в умовах різних країн. Для аналізу успішного досвіду застосування державного регулювання економіки та визначення напрямків використання цього досвіду в Україні використовувалися методи аналізу та синтезу. Виходячи з принципів діалектичної логіки, єдності історичного та логічного ми обґрунтовували теоретичні положення та висновки даної роботи.

Інформаційна база дослідження: монографічні дослідження, матеріали періодичних наукових видінь з економічної проблематики, збірники тез наукових конференцій, словники, енциклопедії, наукові доповіді, звіти.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (72 найменування). Загальний обсяг роботи становить 98 сторінок. Основний зміст викладено на 91 сторінці. Робота містить 2 таблиці, 1 рисунок.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано 1 статтю:

Слюсар Д. В. Неоліберальна концепція державного регулювання економіки та її вплив на соціальну сферу / Д. В. Слюсар // Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємством. Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики. – 2019. – № 2. – С. 86-89.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні підходи до державного регулювання економіки та їх застосування на практиці*» розглянуто основні теоретичні підходи до державного регулювання національної економіки та світовий досвід їх застосування на практиці. Визначаються теоретичні основи соціально орієнтованої моделі державного регулювання економіки та особливості реалізації цієї моделі в європейських країнах. Розглядаються основні положення неокласичної теорії і неоліберальної політики, що покладені в основу державного регулювання ряду розвинутих країн, і використовувались у процесі ринкової трансформації посттоталітарних економік, включаючи економіку України.

Сутність державного регулювання економіки в науковій і навчальній літературі, зазвичай, визначається як система заходів для здійснення підтримуючої, компенсаційної, обмежувальної та іншої регулюючої діяльності держави, спрямованої на створення умов ефективного функціонування ринку та вирішення складних соціально-економічних проблем розвитку національної економіки і всього суспільства. Під «механізмом державного регулювання економіки» розуміють технологію впливу держави на економіку, послідовність її дій в цьому напрямку. Цей «механізм» включає в себе суб'єкта та об'єкта регулювання; мету та завдання регулювання; принципи та методи регулювання; певну послідовність заходів регулювання та контроль за їх виконанням; оцінку наслідків здійснення певних регуляторних впливів держави на економіку.

На наш погляд, розповсюджені в науковій і навчальній літературі визначення сутності державного регулювання економіки та механізму цього регулювання певною мірою формальні, не розкривають місце цих феноменів в системі суспільних відносин. Дослідження сутності державного регулювання економіки, з нашої точки зору, має виходити з того, що діяльність сучасної держави відображає одночасно надбудовні відносини (політичні та правові відносини, ідеологія і психологія різних соціальних груп або суспільства у цілому, заклади і організації – держава, політичні партії, суспільні організації) і базисні відносини (об'єктивні, економічні відносини, що складаються у сфері державного підприємництва на основі державної і державно-приватної власності, та здійснюють суттєвий вплив на приватний сектор економіки).

Слід зазначити, що державне регулювання економіки може здійснюватися за допомогою різних моделей. Модель державного регулювання економіки можна визначити, як систему заходів законодавчого, виконавчого і контролюючого характеру, що здійснюються з метою найкращої організації суспільного ладу в певній країні або в декількох країнах. Модель державного регулювання економіки, на наш погляд, є важливою складовою моделі розвинутої ринкової економіки.

У даний час актуальною є соціально орієнтована модель державного регулювання економіки. Це пов'язано з тим, що соціально-ринкове господарство – це найбільш успішна в історії другої половини ХХ ст. теоретична концепція і специфічний тип соціально-економічної системи, що отримали розвиток у ФРН і донині зберігають свою привабливість. У цій системі органічно вдалося поєднати ефективний конкурентний ринок зі сприятливим підприємницьким кліматом і принципами соціальної справедливості.

Розглянемо теоретичні основи соціально орієнтованої моделі державного регулювання економіки. Слід зазначити, що серед перших виникла кейнсіанська теорія регульованого ринка, що стала однією з найбільш послідовних концепцій державного регулювання ринкової економіки. Класиці Дж. М. Кейнс протиставив свою теорію, яка більше відповідала умовам затяжної депресії 1930-х рр., масового безробіття, відсутності економічного підйому. Державна економічна політика стимулювання сукупного попиту, зокрема, за допомогою дефіцитного фінансування, стала поширеним способом боротьби з економічним спадом. Ці рекомендації були застосовані і після другої світової війни. Класична теза про здатність ринкової системи до саморегулювання була відкинута.

Інвестиційне регулювання, згідно кейнсіанській теорії, пов'язане з принципово новим вирішенням проблеми взаємозв'язків між споживанням, заощадженнями та інвестиціями. До Дж. М. Кейнса вважалося, що прагнення заощаджувати служить основою економічного зростання і прогресу. Кейнс показав, що збільшення заощаджень не рівнозначно зростанню інвестицій. Навпаки, заощадження часто перешкоджають поточному споживанню, знижують ємність ринку і можливості інвестицій, призводять до зростання безробіття. Тому замість політики зростання заощаджень він запропонував політику зростання споживання. Держава може сприяти зростанню споживання й інвестицій двома способами – стимулювати приватні інвестиції і здійснювати свої. Головним інструментом державного регулювання інвестицій є бюджетна політика. Щоб стимулювати ефективний попит, необхідно збільшувати державні видатки. Державні інвестиції утворюють мультиплікативний ефект на зростання національного продукту. У цьому полягає їх основний зміст. Не принципово важливо, якими будуть інвестиції, як швидко вони окупуються, важливо, що вони існують.

Далі розглянемо теоретичні засади шведської (стокгольмської) школи щодо державного регулювання економіки. Ця школа сформувалась в 20-30-х роках ХХ ст. Її засновником був Кнут Вікселль (1851-1926), праці якого заклали основи багатьох нових напрямів у західній економічній думці, зокрема вчення про «недосконалу конкуренцію», теорії кредитно-грошового регулювання циклу, теорії ціни та ін.

К. Вікселль був прихильником ідеї державного втручання в економічне життя країни. На його думку, уряд здатний забезпечити бажаний економічний розвиток, оскільки може згладити коливання кон'юнктури, не

викликаючи інфляції. Основним інструментом держави має бути підтримання стабільного значення ставки рефінансування, що сигналізує економічним агентам про стійкість економіки. Також К. Вікселль займався проблемою створення громадського сектора в економіці. Він вважав, що в галузях освіти, медицини, транспорту держава повинна стати основним виробником послуг, які оплачуються населенням із зібраних податків. К. Вікселль розглядав систему оподаткування, головним чином, як засіб фінансового забезпечення державних видатків. Податки, на його думку, повинні представлятися населенню як справедлива дія з боку держави для чого слід затверджувати їх введення на засіданнях риксдагу. У свою чергу, грошові кошти, які були вилучені у населення у вигляді податків, повинні повертатися у формі державних послуг, наприклад, пенсій або допомоги з безробіття. К. Вікселль був прихильником системи прогресивного оподаткування.

Інший засновник національної шведської школи – Г. Кассель не був прихильником такого активного державного втручання. У своїх роботах він висловлював думку про те, що воно має відбуватися тільки в разі економічних потрясінь; крім того, він вважав, що уряд не повинен здійснювати витрати, що перевищують заощадження. Він повинен займатися виключно вилученням тих грошей, які виключені з поточного споживання (тобто заощаджень) і направляти їх на поліпшення соціальної інфраструктури.

Найчастіше з моделлю соціально-орієнтованої ринкової економіки асоціюється економіка Німеччини. Її основні принципи складаються в органічній єдності ринку і держави, в захисті конкуренції, в соціальному партнерстві. У ряді інших країн існує своя специфіка основних рис соціально-орієнтованої ринкової економіки. Це обумовлено досягнутим рівнем розвитку, національними традиціями. Звідси існування декількох моделей даного типу господарювання. Разом з тим, в даний час серед вітчизняних та закордонних фахівців немає єдиної думки стосовно того, які розвинені країни можуть бути віднесені до категорії «соціально орієнтованих». Так деякі з них вважають, що поряд з Німеччиною, до країн з соціальною ринковою економікою належать розвинені держави Західної Європи, а також Японія, Канада і США. Інші економісти заперечують проти зарахування трьох останніх держав до цієї групи, аргументуючи це тим, що соціальне ринкове господарство виступає «європейською моделлю сучасного капіталізму», що характеризується високим ступенем державної участі в економіці і соціальній сфері. Ми розділяємо таку позицію, вважаємо, що соціально орієнтовна ринкова економіка – саме європейська модель сучасного капіталізму.

Основні ознаки соціально-орієнтованої моделі державного регулювання економіки такі: соціальна захищеність малозабезпечених верств населення; подолання бідності основної маси населення; зменшення диспропорції у рівні доходів окремих верств населення та регіонів, наявність

інститутів соціально-відповідального підприємництва; наявність неформальних інститутів, які контролюють соціально-економічні процеси.

Розглянемо особливості державного регулювання в різних моделях соціально орієнтованої економіки.

Так, англосаксонська модель соціально орієнтованої економіки характеризується мінімальним втручанням держави в механізми розподілу та перерозподілу доходів; незначними соціальними гарантіями з боку держави; пріоритетом економічних цілей над соціальними. Соціальний захист має адресний характер. Держава мало втручається в регулювання зайнятості, соціальні послуги переважно надають приватні компанії та громадські організації. Ця модель спирається на Кейнсову тезу про необхідність підтримки і стимулювання сукупного попиту в економіці. Державна економічна політика, що спирається на дану модель, характеризується наступними рисами: сукупний попит легше піддається контролю, коли державний сектор або державна власність відіграють значну роль у структурі виробництва; бюджет та фіскальна політика використовуються як головні інструменти впливу на сукупний попит і напрямки розвитку економіки; використовується індикативне планування – державі відводиться роль контролера та спостерігача, на відміну від імперативного планування, коли державні рішення мають директивний характер.

Слід зазначити суттєві відмінності в англосаксонській моделі економіки часів панування кейнсіанства та його практичних рекомендацій і англосаксонській моделі 70-х років ХХ ст., коли положення мейнстріму зайняла неокласична теорія у вигляді монетаризму та теорії економіки пропозиції. На наш погляд, ця модель значною мірою втратила ознаки соціальної орієнтованості.

Скандинавська модель соціально орієнтованої економіки була побудована на теоретичних засадах шведської школи економіки, позиції якої були близькі до кейнсіанської теорії (деякі з них були визначені ще до виходу головної роботи Дж. М. Кейнса). Шведська модель передбачала високий рівень економічної, соціальної і політичної демократії. В економічному сенсі вона представляла собою «змішану економіку» в основу якої покладено концепцію «функціонального соціалізму» шведських соціал-демократів: поєднання ринкових і державних механізмів регулювання, приватнокапіталістичних засад виробництва з високим рівнем соціалізації перерозподілу доходів через державний бюджет з метою розвитку суспільства добробуту, соціального захисту широких верств населення. Характерна особливість зазначеної моделі – активне державне втручання в економіку в дусі кейнсіанських рекомендацій, сильна соціальна політика інституціонально-перерозподільчого типу, що спрямована на забезпечення високого рівня зайнятості населення і зменшення нерівності в доходах за рахунок перерозподілу національного доходу на користь менш забезпечених прошарків населення, які отримують трансфертні платежі.

Континентальна модель соціально орієнтованої економіки особлива

тим, що втручання держави в соціальні процеси допускається лише у випадках «провалів ринку». Для цієї моделі характерні широко розгалужена обов'язкова система соціального страхування та існування соціальних трансфертів для непрацюючих членів суспільства. Держава надає однакового значення економічним та соціальним цілям в економічній політиці. Через бюджет перерозподіляється близько 50% ВВП, страхові фонди формуються за рахунок як роботодавців, так і працівників. Розвивається система соціального партнерства, пріоритетним завданням виступає висока зайнятість. Соціальна стабільність забезпечена чіткими інституційно-правовими гарантіями. Континентальна модель встановлює жорсткий зв'язок між рівнем соціального захисту та тривалістю професійної діяльності. В основі цієї моделі лежить механізм соціального страхування, соціальні видатки фінансуються переважно за рахунок страхових внесків роботодавців і застрахованих працівників.

Середземноморська або південно-європейська модель соціально орієнтованої економіки характеризується тим, що соціальна політика переважно орієнтована на соціально вразливі верстви населення і не має всеохоплюючого характеру. У цих країнах більш характерне використання певних громадських організацій для виконання соціальних функцій. Соціальна допомога носить, в основному, адресний характер (малозабезпеченим). Своєрідність моделі визначається історичним фактором: бурхливим розвитком раннього торгового капіталізму і пізньою індустріалізацією даного субрегіону.

Моделі економіки США, Канади та Японії, як уже відмічалось, ми не відносимо до соціально-орієнтованої економіки, розглядаємо їх як прояв неоліберальної моделі. Однак слід зазначити, що в історії США був період коли модель їхньої економіки відображала кейнсіанські підходи до державного регулювання і певною мірою мала соціальну спрямованість, та етап неоліберального типу з визнанням обмеженої економічної ролі держави (період «рейганоміки»). В період Великої депресії – світової економічної кризи 1929–1933 років, що прокотилася країнами ліберально-демократичної орієнтації, чи не найбільше були вражені США. Рівень добробуту громадян впав до найнижчої відмітки, рівень безробіття підвищився до 25%. Після обрання президентом США Франкліна Делано Рузвельта у 1933 р. розпочалися великомасштабні реформи, що увійшли в історію під назвою «Новий курс Рузвельта». Це був перший, масштабний приклад втручання держави в економіку капіталістичної країни ліберально-демократичної орієнтації. Необхідність реформ була викликана не падінням виробництва, а навпаки – надвиробництвом, що призвело до глибокої економічної кризи. «Новий курс Рузвельта» показав що і в країнах вільного підприємництва економіка має бути контрольована і обмежувана державним регулюванням. Серед пріоритетів у рузвельтівській політиці щодо згаданих проблем – стимулювання сукупного попиту і боротьба з безробіттям шляхом організації суспільно значущих робіт, пов'язаних з будівництвом інфраструктурних

об'єктів, функціонуванням державного сектору економіки і соціальної сфери; соціальне інвестування за рахунок високої прогресивної шкали оподаткування; визнання за державою права втручатися у трудові конфлікти; існування профспілок як противага свавіллю підприємців; восьмигодинний робочий день; охорона праці, особливо дітей і жінок.

Отже, моделі державного регулювання економіки в соціально орієнтованих країнах розрізняються за низкою критеріїв, однак їх соціально-економічні результати є досить ефективними.

Наукові погляди кейнсіанців і неокласиків щодо державного впливу на національну економіку формувалися за різних історичних умов. Криза неокласичного напрямку стала очевидною тоді, коли її прихильники не змогли дати переконливі відповіді на запитання, поставлені реаліями економічного життя у період Великої депресії. З цієї кризи західну економічну теорію вивела кейнсіанська революція. Саме Дж. М. Кейнс виявив у середині капіталізму механізм, що породжує депресивний стан, коли зі зростанням національного доходу незмінно зменшується та його частка, що спрямовується на сукупне споживання і, навпаки, підвищується частка сукупного заощадження. У 1950–1960-х рр. у провідних країнах Заходу спостерігався підйом економіки. Порівняно з довоєнним рівнем темпи зростання ВВП збільшилися у 2–3 рази, у стільки ж разів знизилася безробіття, інфляція не перевищувала 5–6%. В історії економічних учень цей період відзначався утвердженням позицій кейнсіанської теорії не лише у США та Великобританії, але й у Японії, Нідерландах, країнах Скандинавії, Австралії, Канаді.

У 70-80-х роках економічна ситуація суттєво змінилася. У 1974–1975 роках та 1980–1982 роках відбулися циклічні кризи, що були найважчими за весь період після другої світової війни. Охопивши головні капіталістичні країни, вони характеризувалися потужною хвилею інфляції, переплелися з глибокими структурними кризами (енергетичною, сировинною, валютною). Це сприяло кризі кейнсіанської теорії та її практичних рекомендацій щодо державного регулювання економіки і появи та зростанню популярності нових теорій неокласичного типу.

У 70-х роках ХХ століття в неокласичному напрямі економічної науки виникла школа, яка виступила за збереження старих принципів побудови економіки: приватної власності, вільного підприємництва, ринкового саморегулювання і невтручання держави в економіку. В широкому розумінні слова – це неоконсерватизм, який представлений трьома науковими теоріями: 1) монетаризмом; 2) теорією раціональних сподівань; 3) теорією економіки пропозиції. Монетаризм – чиказька школа на чолі з Мілтоном Фрідменом, – прихильники цієї теорії акцентують увагу на тому, що всі значні зміни в господарському житті пов'язані, передусім, з емісією грошей, тобто зі змінами в кількості грошей у національній економіці. Теорія раціональних сподівань – наукова школа, яка сформувалась у 1970–1980-х роках, а найвідомішим її представником є Роберт Лукас; основні постулати

цієї школи полягають у тому, що сподівання (очікування) відіграють важливу роль у національній економіці, бо впливають на поведінку всіх учасників ринкового процесу; економічні суб'єкти поводяться раціонально на підставі всієї наявної інформації; макроекономічна політика не може вплинути на реальні економічні змінні. Теорія економіки пропозиції завоювала популярність наприкінці 1970-х – на початку 1980-х років, її видатними представниками були А. Лаффер, Р. Мандель, М. Фелдстайн, Дж. Гилдер, М. Еванс; одним із головних постулатів цієї теорії є стимулювання приватної ініціативи і підприємництва та звуження втручання держави в господарське життя; інші важливі постулати цієї теорії: зниження податків, скорочення державних видатків соціального спрямування тощо.

Усі ці теорії дозволили розробити модель макроекономічного регулювання, в основі якої – відродження ринкового саморегулювання і стимулювання приватного підприємництва. Особливе місце серед цих теорій посідає монетаризм, який став реакцією на тривале ігнорування економічною наукою грошових факторів й їхнього впливу на розвиток інфляційних процесів.

Інший напрямок неокласицизму – неолібералізм, пропонував власне бачення проблематики державного регулювання. Слід зазначити, що сам термін «неолібералізм» з'явився ще в кінці 30-х років ХХ ст., коли під час роботи колоквиуму американського журналіста У. Ліппмана виділилася група «неолібералів», які вирішили повернутися до деяких ліберальних постулатів ХІХ ст. До найвідоміших представників неолібералізму належать Артур Пігу, Фрідріх Хайек, Вальтер Ойкен, Альфред Мюллер-Армак, Людвіг Ерхард. Погляди цих авторів на економічну роль держави різняться, але всіх їх об'єднує прагнення до формування ринкової системи з м'яким державним втручанням, що забезпечує економічну стабільність і соціальний компроміс в суспільстві.

Згідно Ф. Хайєку, найважливішим пріоритетом в суспільстві є свобода, тобто відсутність будь-якого обмеження або примусу з боку держави. Держава не повинна займатися ні соціальним страхуванням, ні організацією освіти, ні іншими питаннями економічного і соціального добробуту. Будь-яке обмеження державою економічних взаємовідносин у ринковій економіці – це адміністративний деспотизм. Максимум, де можна допустити державне втручання в економічне життя, – це виплата пенсій по старості та допомоги по безробіттю. Єдині завдання, які, на думку Ф. Хайєка, має виконувати держава, це захист проти зовнішніх ворогів, а також надання державної підтримки у вигляді гарантованого мінімального доходу хворим, жебраком, інвалідам, сиротам, вдовам, жертвам зростаючого числа нещасних випадків і усім тим, хто не в змозі забезпечити себе сам.

Принципово близькі до поглядів Ф. Хайєка позиції В. Ойкена. На його думку, одна з найбільших проблем економіки – це політика регулювання економічного процесу, встановлення правового і соціального порядків. Найважливіше мистецтво економічної політики – підготовка та оформлення

загальногосподарських умов стосовно економіки в цілому. Головна проблема – обмеження монополій, усунення жорсткої системи державного регулювання. В. Ойкен та інші економісти фрайбурзької школи (європейська інтерпретація неолібералізму) розрізняють політику регулювання та політику порядку. Перша – це політика впливу на процес економічного розвитку і господарського зростання. Друга – дії, спрямовані на створення і вдосконалення порядку. Політики і реформатори повинні чітко представляти, який саме економічний порядок і якими методами вони формують, які умови і передумови потрібні для успішного протікання економічних процесів. У такому вигляді Ойкен заклав теоретичні основи концепції соціального ринкового господарства. Згодом теорія соціального ринкового господарства стала однією з найвідоміших концепцій державного регулювання. Ця теорія вимагає свідомого конструювання конкурентного механізму шляхом чіткого законодавства, зовнішньоекономічної політики, жорстких трудових і соціальних гарантій. Соціальна політика держави прихильниками цієї теорії розглядається не як окрема частина економічної політики, а як політика економічного порядку. Будь-які заходи економічної політики тягнуть за собою соціальні наслідки. У міру зростання виробничого потенціалу соціальна політика висуває все більш складні проблеми: забезпечення зайнятості; подолання регіональних відмінностей в рівнях доходів; досягнення більш повної соціальної забезпеченості; здійснення форм участі робітників в управлінні виробництвом і підприємствами.

США, Канаду та Японію, ми не відносимо до соціально-орієнтованої економіки, на нашу думку, вони належать до неоліберальної моделі державного регулювання. Але, як раніше вже було зазначено, в моделі державного регулювання США, як і Великобританії, були різні періоди – кейнсіанського, соціально спрямованого типу і неоліберального типу з визнанням обмеженої економічної ролі держави (період «рейганоміки» і «тетчеризму»).

«Рейганоміка» і «тетчеризм» (американська інтерпретація неолібералізму – чиказька школа, неоконсерватизм) були побудовані на теоретичних засадах монетаризму і теорії економіки пропозиції.

Після кризи 1974-1975 рр. уряд США відмовився від кейнсіанської концепції регулювання економіки. Під час правління президента Р. Рейгана в основу його економічної політики, яка отримала назву «рейганоміка», було покладено положення концепцій монетаризму та економіки пропозиції. Економічна стратегія «рейганоміки» була спрямована на розширення вільного підприємництва. Неоконсерватори здійснили конкретні заходи щодо перерозподілу функцій держави: було відмінено третину нормативів, положень та правових актів, які жорстко регламентували комерційну діяльність фірм. Економічна політика адміністрації Рейгана, що одержала назву «рейганоміка», містила в собі: курс на зниження ставок федеральних податків і надання корпораціям великих податкових та інших пільг, спрямованих на стимулювання капіталовкладень, насамперед, у наукомісткі

галузі промисловості; обмеження зростання урядових видатків на соціальні потреби при одночасному нарощуванні військових видатків; послаблення державної регламентації (дерегулювання) підприємницької діяльності (скорочення правил, вимог до виробничої й ринкової діяльності, у т. ч. вимог по охороні навколишнього природного середовища); проведення курсу кредитно-грошової політики, спрямованого на подолання інфляції й здійснення установок економічної програми уряду.

У другому розділі *«Аналіз успішного досвіду застосування державного регулювання економіки на прикладі Китаю»* здійснюється аналіз успішного досвіду застосування державного регулювання економіки на прикладі Китаю. Розглядаються особливості моделі економіки Китаю як симбіозу планово-регульованої та ринкової економік і результативність нової економічної політики цієї країни.

Змішаний тип економічної системи або симбіоз планово-регульованої та ринкової економік для сучасних дослідників є достатньо нестандартною формою організації державного господарювання. У найбільш повній формі такий тип економіки організований в Китайській Народній Республіці (КНР). Вважаємо, що досвід організації змішаного типу економічної системи Китаєм вимагає поглибленого вивчення. Досконалий аналіз цього питання може мати не лише науковий інтерес, а й стати підґрунтям для практичного застосування базових елементів цієї оригінальної моделі державного регулювання економіки в сучасних умовах виходу із системної кризи нашої країни та формування відповідної економічної політики держави.

Слід зазначити, що офіційною ідеологією в КНР під час проведення модернізації державного масштабу була оголошена теорія будівництва соціалізму з китайською специфікою. Політика реформ, згідно з Конституцією КНР, отримала назву «соціалістична модернізація».

Почати новий етап розвитку через докорінну зміну політичного і соціального устрою держави намагалися в Китаї, починаючи з 1949 року. Як відомо, тоді у Китаї за приклад політичного та соціально-економічного розвитку була взята радянська модель, заснована на принципах марксистсько-ленінського вчення.

Перший п'ятирічний план (1953-1957 рр.) розроблявся за безпосередньою участю радянських фахівців і виконувався за допомогою постачання радянського промислового обладнання. Згодом, окрім традиційних п'ятирічок, почали розроблятися довгострокові плани. Так, у 1964 році було запропоновано програму, згідно з якою весь період до 2000 року (35 років) слід було пройти за «два кроки». У перші 15 років (1966-1989 рр. – перший крок) пропонувалося створити розвинену систему промисловості. У наступні 20 років (1981-2000 рр. – другий крок) ставилося завдання всебічно модернізувати сільське господарство, оборону, науку, а також досягти за рівнем розвитку народного господарства показники найбільш розвинених країни світу. В історію ці пропозиції Чжоу Еньляя увійшли як «програма чотирьох модернізацій».

В результаті соціально-економічних нововведень значно підвищилась продуктивність праці у сільському господарстві; уряд КНР проводив активну демографічну політику; було закладено підвалини ще одного надзвичайно потужного засобу економічної модернізації; уряд Китаю вимагав передачу технологій від іноземних інвесторів китайській стороні.

Слід зазначити, що 1992 рік став знаковим в історії реформ КНР. Саме тоді були висунуті цілі побудови «соціалістичної ринкової економічної системи з китайською специфікою» та курсу на всебічну відкритість. Основними напрямками цього етапу модернізації стали: 1) одночасний розвиток різних форм власності зі збереженням провідної ролі громадського сектору; 2) продовження трансформації господарського механізму держпідприємств (оптимізація управління, розв'язання проблеми боргів, спрощення процесу зовнішнього інвестування); 3) формування системи відкритих ринків, що поєднувала міський ринок із сільським, внутрішній – зі світовим; 4) створення системи справедливого розподілу доходів для досягнення загальної заможності; 5) стимулювання економічного розвитку та збереження соціальної стабільності.

Характерною рисою економічного розвитку КНР був експортний шлях розвитку (як це зробили «азіатські тигри» першої та другої хвилі, а до цього – Японія). Для нарощування експорту Китай використовував такі фактори, як дешева, працьовита та дисциплінована робоча сила, висока організація виробництва і збуту, державна підтримка, значні обсяги іноземного капіталу, допомога китайської діаспори в реалізації товарів за кордоном. Китай почав з експорту виробів легкої та харчової промисловості, поступово розширюючи перелік експортних товарів.

В ХХІ столітті Китай продовжує успішно здійснювати економічну реформу в країні. В результаті послідовного виконання завдань цієї реформи в Китаї до 2050 року повинні бути досягнуті такі стратегічні цілі соціально-економічного розвитку як: здійснення всебічної соціалістичної модернізації, необхідної для досягнення зрілості соціально-економічного розвитку; значне підвищення статусу країни на міжнародній арені і вихід на перше місце в світі за сукупною державною міцністю; вступ до когорти країн із середнім рівнем обсягу ВВП на душу населення; створення заможного, щасливого життя для народу; перетворення країни в могутню державу з високим рівнем матеріальної, правової та духовної цивілізованості.

Вся програма нової економічної політики Китаю складається з трьох етапів (або «трьох кроків»). Перші два «кроки» були реалізовані в ХХ столітті, які склалися з модернізації на першому етапі і реалізації стратегічних соціально-економічних цілей на другому етапі. У 1996 році в Китаї почалася 9-а п'ятирічка, яка ознаменувала собою початок третього етапу соціально-економічного розвитку країни.

Слід зазначити, що в останні роки при здійсненні економічної політики в КНР основну увагу було приділено збільшенню сукупного попиту (кейнсіанський підхід до стимулювальної політики держави), який був

основним фактором формування тенденцій соціально-економічного розвитку країни.

Вважаємо, що до головного внутрішнього фактору розвитку економіки КНР слід віднести зважену соціально-економічну політику, спрямовану не на прискорену приватизацію державних підприємств і тотальну лібералізацію цін по всій країні, а на збільшення внутрішнього попиту і перехід до активної фінансової та помірної монетарної політики.

Важливим фактором ефективності нової економічної політики Китаю стала інституційна реформа китайської економіки, пов'язана з переходом державних підприємств на акціонерну систему.

У третьому розділі *«Напрямки використання в Україні успішного світового досвіду державного регулювання економіки»* запропоновано можливі напрями використання в Україні успішного світового досвіду державного регулювання економіки з метою забезпечення прискореного соціально-економічного розвитку країни та зростання добробуту громадян.

Слід зазначити, що якісною характеристикою, запорукою успішності китайської моделі економіки є плановий, стратегічно обґрунтований характер реформ. Цьому сприяють стабільність і спадковість політичної системи Китайської Народної Республіки. Існує консенсус влади та широких верств населення Китаю щодо напрямів економічної трансформації, механізмів реалізації та очікуваних результатів модернізації.

Більшість аналітиків сходяться в тому, що в сфері економіки України була задіяна неправильна модель перебудови, яка не відповідала вітчизняним умовам:

1. Приватизація проводилася практично без попередньої підготовки і тому спричинила «колосальні руйнівні наслідки», так як державна власність передавалася в приватні руки, в тому числі іноземцям, майже без компенсації.

2. Лібералізація цін, що супроводжувалася повною відмовою від планового розподілу ресурсів, державного планування і макрорегулювання економіки, в умовах товарного дефіциту привела до зростання інфляції, паралізувала інвестиції, породила безлад і позбавила населення заощаджень. Лібералізація управління підприємствами в кінцевому підсумку викликала драматичний спад виробництва. Відмова від монополії зовнішньої торгівлі і зняття обмежень на участь підприємств у зовнішньоекономічній діяльності в умовах відсутності її правового регулювання створили загрозу економічній безпеці країни.

3. Невиправдано сильна орієнтація на Захід, особливо на американські концепції ліберальної ринкової економіки, й ілюзорні надії на його допомогу з самого початку були приречені на провал, оскільки у Заході відсутня зацікавленість у появі сильного конкурента в особі України.

4. «Шокова терапія» (як концепція здійснення перебудови економіки на ринкових засадах) завдала болючі удари по підприємствам і населенню, супроводжувалася потужним посиленням бюрократії в країні, виникненням

олігархічних «держав у державі», масовим зубожінням населення і т. д. У підприємств виникла платіжна криза, зруйнувалися нормальні умови функціонування виробництва. Україна опинилася в борговій ямі з нестабільною грошово-фінансовою системою.

Ключовими аспектами економічної політики Китаю, що, з нашої точки зору, особливо актуальні для України є прогресивні зміни у структурі економіки; стимулювання вкладення іноземних інвестицій в реальний сектор економіки; забезпечення стійкості банківського сектора та спрямування його діяльності на кредитування підприємств реального сектора; стимулювання інноваційної діяльності; середньострокове і довгострокове планування (програмування) соціально-економічного розвитку.

Отже, на підставі аналізу «китайського економічного дива» можна отримати чіткий фундаментальний аналіз тих кроків, які дали змогу країні за тридцять років перетворитись з відсталої аграрної країни у потужного промислового монстра та найбільш потенційно конкурентоздатну економіку світу. Саме тому український уряд має перейняти ті механізми, які застосовував Китай з врахуванням тих недоліків, які, на жаль, уже здобула економіка України за роки незалежності й саме ці базові кроки мають стати екстраполяційною основою для побудови української парадигми підвищення конкурентоздатності економіки. Китайський досвід організації економічної системи змішаного типу можна рекомендувати використовувати в Україні з обов'язковим дотриманням наступних правил: під час реформування економіки необхідно враховувати духовні, культурні та історичні традиції розвитку власного народу; реформи слід проводити послідовно і комплексно, здійснюючи «прориви у найбільш важливих напрямках»; реформування економіки доцільно орієнтувати на розвиток продуктивних сил; здійснення жорсткого валютного контролю; орієнтація на інноваційно-інвестиційний розвиток національної економіки.

Перехід до інноваційної моделі розвитку економіки – найхарактерніша ознака сучасного етапу розвитку світової економіки. Інноваційний шлях розвитку економіки України є найбільш досконалим засобом досягнення економічного зростання інтенсивного типу. Цим шляхом йдуть найбільш розвинені країни, і в Україні є всі передумови для переходу на цей шлях. В основі інноваційного розвитку закладений безперервний і цілеспрямований процес пошуку, підготовки та реалізації нововведень, які дають змогу не тільки підвищити ефективність функціонування суспільного виробництва, а й принципово змінити способи його розвитку.

Слід зазначити, що підвищення ступеня конкурентоспроможності України в системі глобального світового господарства потребує посилення інноваційного спрямування промислової політики. За мету ставиться подолання суттєвої розбіжності між наявним потенціалом інноваційного розвитку та низькою ефективністю його використання.

Основним важелем розвитку економіки України є нарощування і реалізація її інноваційного потенціалу. На це має бути спрямована

загальнодержавна політика, покликана об'єднувати освіту, науку і виробництво. Вона має бути орієнтована на використання інтелектуальних ресурсів з метою розвитку високотехнологічних виробництв, на створення сприятливих умов для активізації інноваційної діяльності, впровадження інновацій, функціонування інноваційної інфраструктури, ринку інновацій та технологій.

Враховуючи значення інноваційної діяльності для національної економіки України, необхідно створити на державному рівні фінансовий механізм підтримки інноваційного підприємництва, суть якого має полягати в забезпеченні такої величини прибутку на капітал у даному виді діяльності, яка була б не менша, ніж в інших галузях. Тобто слід створити максимально привабливі умови для вкладання капіталу у вітчизняне інноваційне підприємництво.

Головною метою державної інноваційної політики повинно бути створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

Стратегічним завданням для нашої країни на найближчу перспективу є створення національної інноваційної системи з належною правовою базою та інфраструктурою для ефективної взаємодії держави, науково-технічної сфери, виробничого та підприємницького середовища.

Соціальна орієнтація економіки характеризується як підсистема, що вбудована в систему національної безпеки, в якій пріоритетним національним інтересом одночасно і в економічній, і в соціальній сферах визначено створення самодостатньої соціально орієнтованої економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя й добробуту населення. Соціальна орієнтація економіки як пріоритетний національний інтерес є орієнтиром держави і суспільства щодо отримання економічних переваг з метою підвищення якості життя та забезпечення людського розвитку.

Міжнародний досвід свідчить, що соціальна орієнтованість економік найбільш успішних країн сполучається з високими рівнями ефективності і конкурентоспроможності цих економік. Тому такі економіки можуть служити зразком для створення аналогічної системи в інших країнах. Теоретичні і практичні узагальнення зарубіжного досвіду є цінними, але національні відмінності в соціалізації сучасної ринкової економіки роблять неможливим його повне застосування, а тому потребують відповідної адаптації до національних умов. Важливим є усвідомлення того, що перед Україною стоїть завдання не тільки стабілізації економіки, а й проблема широких системних економічних, соціальних та інституційних перетворень.

Отже, напрями вдосконалення державного регулювання з метою забезпечення соціальної орієнтації економіки України стосуються досягнення соціальних цілей та обумовлюють запровадження відповідних заходів, які

визначають механізми їх реалізації. Це, зокрема, забезпечення соціально-економічної виваженості державних та місцевих бюджетів, розвиток договірних відносин центру та регіонів, удосконалення системи оцінки діяльності органів державного й регіонального управління, соціалізація економічної політики тощо.

ВИСНОВКИ

Отже, підводячи підсумок, можна зробити наступні висновки.

1. В основу соціально орієнтованої моделі економіки було покладено кейнсіанські теоретичні положення та практичні рекомендації, постулати шведської (стокгольмської) економічної школи і фрайбурзької школи (європейська інтерпретація неолібералізму) стосовно значної ролі держави у пом'якшенні жорсткості дії ринкових механізмів в контексті економічних ризиків та диференціації населення по доходам. Ця модель, ефективно використовуючи прогресивний потенціал приватної власності та ринкової конкуренції, забезпечила високий рівень виробництва суспільних благ та добробуту населення.

2. Проведений аналіз наукової літератури дозволив виділити ряд загальних рис соціально орієнтованої моделі державного регулювання економіки: високі показники ВВП та стабільні темпи їх зростання; переважання у суспільстві середнього класу з відносно високим рівнем життя; відсутність великої диференціації доходів різних верств населення; державні соціальні гарантії населенню (безкоштовні медична допомога, освіта, надання соціального житла, гідні пенсії та ін.); значна роль держави в перерозподілі доходів, практика державно-приватного партнерства, участь соціал-демократів в політиці; ефективні форми демократичного устрою і громадянського суспільства. Основне завдання соціально орієнтованої моделі державного регулювання економіки полягає у забезпеченні підвищення добробуту населення в тих випадках, коли це не здатний зробити ринок. Цей вплив здійснюється за такими напрямками: вплив на структуру виробництва і конкурентне середовище ринку, забезпечення розвитку різноманітних форм власності, а також виконання соціальних зобов'язань держави. Таке державне втручання, яке означає більш високий рівень державних видатків, спрямованих на інвестиції, виплати соціальних трансфертів, виробництво суспільних благ тощо, призводить до скорочення соціальної нерівності, розширення виробництва суспільних благ і збільшення гарантованого мінімуму доходів.

3. Неокласицизм – це напрям в економічній науці і господарській практиці, що визнає основним принципом економіки саморегулювання, свободу господарюючих суб'єктів від зайвої державної регламентації. Неокласики прагнули довести внутрішню стійкість економічної системи за рахунок досконалої конкуренції при обмеженому державному регулюванні економіки. Так, М. Фрідмен вважав, що ринкова кон'юнктура, а не державне регулювання найкращим чином гарантує зайнятість населення і стабільність

цін. Тому для довгострокової перспективи ймовірність позитивних наслідків державних втручань невелика, і держава має якомога менше і гнучкіше втручатися в ринкові відносини. Важливим напрямком в неокласицизмі, що запропонував свою концепцію державного регулювання економіки, став неолібералізм. Фрайбурзька школа неолібералізму, що представляла європейську інтерпретацію неолібералізму, заклала теоретичні основи концепції соціального ринкового господарства. Згідно поглядів неолібералів, ринок вважається найбільш ефективною формою господарювання, що створює найкращі умови для економічного зростання. Однак ефективна децентралізована економіка не виникає стихійно, а має формуватися під керівництвом держави, яка підтримує конкурентний порядок і зайнятість, контролює діяльність монополій, забезпечує стабільність грошової одиниці. Теоретичні постулати чикагської школи (монетаризм) і теорії економіки пропозиції, що відображали американську інтерпретацію неолібералізму, були покладені в основу неоліберальних моделей державного регулювання, що отримали назву «рейганоміка» і «тетчеризм».

4. Симбіоз планово-регульованої та ринкової економік є досить нестандартною формою організації державного регулювання. У найбільш повній формі такий тип економіки організований в КНР. Проводячи поступову, збалансовану політику реформування, спрямовану на трансформацію централізованої економіки до економіки змішаного типу, Китай сформував особливу економічну систему, яка вдало сполучає елементи державного капіталізму і народного соціалізму, та перетворився на одну з наймогутніших країн світу. Китай створив особливі економічні зони та інші форми локального застосування ринкових методів господарювання. За роки реформ з'явилося різноманіття форм власності суб'єктів господарювання: державна, приватна, колективна (кооперативна, общинна, акціонерна тощо), а також підприємства з іноземними інвестиціями. Державна влада Китаю проводить поступову лібералізацію імпортної діяльності, пов'язану зі збереженням досить високого рівня протекціоністського захисту китайського ринку, що є невід'ємною частиною промислової політики. Особливістю економічної системи Китаю є сполучення планових важелів управління (директивне планування) з ринковими. Держава здійснює регулювання на макрорівні, ринок – на мікрорівні. Принцип розподілу за працею (соціалістичний принцип) сполучається з принципом розподілу за вкладеним капіталом (капіталістичний принцип). Ця концепція отримала назву моделі «соціалістичної ринкової економіки».

5. Успіхи нової економічної політики Китаю змусили провідних експертів світу говорити про Китайську Народну Республіку як одного з найбільших товаровиробників світу та потужного конкурента західного світу. Китайський підхід до державного регулювання економіки, а саме розробка конкретних заходів економічної політики, що відрізняються поступовістю (градуалізмом), вторинність політичного реформування перед

економічним, пріоритетність модернізації та зовнішньоекономічної експансії, що викликає довіру і підтримку з боку населення та іноземних інвесторів, привели до того, що нині в Китаї досягнуті найвищі середньорічні темпи економічного зростання в світі. Навіть в період несприятливої світової кон'юнктури в 2008-2011 рр. середньорічні темпи економічного зростання були найвищими і варіювали від 9,2 до 10,4%. Китайська економіка завдяки державній підтримці реального сектора економіки, значним інвестиціям в інфраструктуру, стійкості банківської системи та її спрямованості на інвестування реального сектора, переорієнтації з експорту на стимулювання внутрішнього попиту в країні не зазнала ударів світової фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр. При цьому держава, забезпечуючи економічне зростання, розробляючи програми соціально-економічного розвитку провінцій, прагне його не сповільнювати з метою недопущення «перегріву» і порушення економічної стабільності, а зробити зростання економіки якісно іншим, більш збалансованим, з урахуванням підтримки балансу на ринку праці.

6. Враховуючи невисокий рівень соціально-економічного розвитку нашої країни, особливо важливо вивчати досвід Китаю в сфері державного регулювання економіки. Китайські реформи дали змогу країні за тридцять років перетворитись з відсталої аграрної держави у потужного промислового монстра та найбільш потенційно конкурентоздатну економіку світу. Саме тому український уряд має перейняти ті механізми, які застосовував Китай з урахуванням тих недоліків, які, на жаль, уже здобула економіка України за роки незалежності й саме ці базові кроки мають стати екстраполяційною основою для побудови української парадигми підвищення конкурентоздатності економіки. Використання китайського досвіду для України найбільш доцільно у контексті повернення керованості соціально-економічними процесами, стратегічного планування розвитку економіки країни.

7. За результатами проведеного дослідження можна рекомендувати такі заходи активізації інноваційної діяльності в економіці України: удосконалення на державному рівні нормативно-правового регулювання інноваційної діяльності з метою її стимулювання, забезпечення спрямованості державного регулювання економіки на підтримку інноваційного розвитку підприємств через створення сприятливих інституційних умов для інноваційної активності, розроблення та впровадження ефективних інструментів державної підтримки інноваційної діяльності, зокрема збільшення обсягів її фінансування; розвиток інноваційної інфраструктури; підвищення конкурентоспроможності сектору наукових досліджень та розробок з метою інтеграції у світові тенденції в інноваційній сфері шляхом активізації співпраці українських та іноземних учасників інноваційної діяльності.

8. Соціально орієнтована модель економічного розвитку України повинна містити такі складові: економічне зростання на основі чинників

інтенсивного типу, стійкий соціально-економічний розвиток; накопичення й розвиток людського капіталу; стимулювання соціально-економічної активності населення та адаптація його до ринкових відносин; формування середнього класу; зростання реальних доходів населення, збільшення реальної заробітної плати та пенсій; забезпечення соціального захисту економічно несамотійних груп; забезпечення рівного доступу населення до суспільних благ; забезпечення ефективності соціальних видатків з державного і місцевих бюджетів; підвищення ролі регіонів у реалізації соціальних програм.

АНОТАЦІЯ

Слюсар Д. В. «Державне регулювання економіки: теорія та практика».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за напрямом підготовки 6.030501 «Економічна теорія» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються теоретичні підходи до державного регулювання економіки та їх застосування на практиці. Визначаються теоретичні основи соціально орієнтованої моделі державного регулювання економіки й основні положення неокласичної теорії і неоліберальної концепції, що покладені в основу державного регулювання економіки ряду розвинутих країн. Проаналізовано особливості успішної моделі економіки Китаю як симбіозу планово-регульованої та ринкової економік. Визначено можливі напрями та заходи щодо використання в Україні успішного світового досвіду державного регулювання економіки з метою посилення інноваційності та соціальної спрямованості вітчизняної економіки.

Ключові слова: державне регулювання економіки, моделі державного регулювання економіки, соціально орієнтована економіка, кейнсіанська теорія, неокласична теорія, неолібералізм, соціально-економічний розвиток, промислова політика, інноваційна політика, соціальна політика.

АННОТАЦИЯ

Слюсар Д. В. «Государственное регулирование экономики: теория и практика».

Квалификационная работа на получение образовательной степени бакалавра по направлению подготовки 6.030501 «Экономическая теория» - Одесский национальный экономический университет. - Одесса, 2019.

В работе рассматриваются теоретические подходы к государственному регулированию экономики и их применение на практике. Определяются теоретические основы социально ориентированной модели государственного регулирования экономики и основные положения неоклассической теории и неоліберальной концепции, которые положены в основу государственного регулирования экономики ряда развитых стран. Проанализированы особенности успешной модели экономики Китая как симбиоза планово-регулируемой и рыночной экономик. Определены возможные направления и мероприятия по использованию в Украине успешного мирового опыта государственного регулирования экономики с целью усиления инновационности и социальной направленности отечественной экономики.

Ключевые слова: государственное регулирование экономики, модели государственного регулирования экономики, социально ориентированная

экономика, кейнсианская теория, неоклассическая теория, неолиберализм, социально-экономическое развитие, промышленная политика, инновационная политика, социальная политика.

ANNOTATION

Slyusar D. «State regulation of the economy: theory and practice».

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 6.030501 "Economic Theory" – Odessa National Economics University. – Odessa, 2019.

The work deals with theoretical approaches to state regulation of the economy and their application in practice. The theoretical foundations of the socially oriented model of state regulation of the economy and the main points of the neoclassical theory and the neoliberal concept that formed the basis for the state regulation of the economy of a number of developed countries are determined in this work. The features of a successful model of the Chinese economy as a symbiosis of planned regulated and market economies are analyzed. The possible directions and measures for the use of successful world experience of state regulation of the economy in Ukraine are determined with the aim of strengthening the innovation and social orientation of the domestic economy.

Keywords: state regulation of economy, models of state regulation of economy, socially oriented economy, Keynesian theory, neoclassical theory, neoliberalism, social and economic development, industrial policy, innovation policy, social policy.